

Where did he place – אטבעי היכא מנח להו אגבא דעגלה עגלה מקורה היא – the אטבעי, on top of the wagon; but the wagon was covered

OVERVIEW

There is a dispute between רש"י and תוספות how to explain the entire discussion regarding the רה"י under the עגלות.

תוספות cites פרש"י and asks:

פירש רש"י¹ דסלקא דעתך שהעגלה היתה מקורה² ותימה למה היה סבר לומר כן -
explained that the גמרא assumed that the wagon was covered; but it is
astounding, why did the גמרא assume so?!

תוספות asks an additional question:

ועוד דבכל הספרים גרסינן אטבעי היכא מנח להו אגבא דעגלה -
And furthermore, all the texts read; 'where did he place the אטבעי on the top
of the wagon'; the question is -
מה לו להזכיר אטבעי בהך אתקפתא לא הוה ליה למימר אלא הא עגלה מקורה היא³ -
Why did the גמרא need to mention 'אטבעי', in this question; the גמרא should
have only said/asked, 'but the עגלה is covered' without mentioning the אטבעי?

A final issue:

ועוד דגרסינן לעיל בדראתא⁴ ובכל ספרים גרסינן בדרא תתא⁵ -
And additionally, previously רש"י is גורס that רב is discussing 'בדראתא'; however
all the texts read 'בדרא תתא' -
ולפי גירסתם⁷ נמי אין הלשון משמע בין השורות כמו שפירש⁸ -
And even according to their (רש"י's) גירסא the text (בדראתא) does not mean
'between the rows', as רש"י explained; rather it means 'in the rows' (not 'between the
rows').

---

¹ בד"ה אמר (בסופו).

² This means that it had a bottom in which items could be loaded and carried.

³ According to רש"י the גמרא now assumed that the עגלה was covered, if the עגלה was covered, the גמרא should just ask how can underneath the עגלה be a רה"י if the עגלה was covered. There is no relevance in prefacing the question by saying that he placed the אטבעי on the עגלה.

⁴ The גרסא רש"י amends this to read דגרס (instead of דגרסינן).

⁵ דרא (or דראתא) means 'row'.

⁶ דרא תתא means 'bottom row'.

⁷ The גירסתם רש"י amends this to גירסתו (instead of גירסתם).

⁸ See רש"י ד"ה בדראתא.

In summation: asks on רש"י; a) Why does the גמרא assume that the עגלות were covered; b) why mention that the אטבעי were placed on the עגלה (when asking מקורה היא, c) the גירסא is בדרא תתא not בדראתא (as רש"י has it), and בדראתא does not mean between the rows.

תוספות offers a different interpretation:

ונראה לרבינו תם כמו שפירש רבינו חננאל בדרא תתא⁹ פירוש בשורה ראשונה -

And the ר"ת prefers the s'ח"ר explanation that בדרא תתא means the first row of קרשים -

שעדיין לא הניח על העגלה אלא קרשים התחתיים בלבד -

That as of now he only placed the lower set of קרשים on the עגלה -

שאינה מקורה כולה שיש ריוח בין השורות כדמפרש ואזיל¹⁰ -

So that the עגלה is not entirely covered, for there is space between the rows, as the גמרא continues to explain -

אבל כשמסדר שורה שניה ושלישית נסתם האויר שבין השורות -

However once he set down the second and third rows of the קרשים on top of the first row, the airspace between the rows of קרשים closed up -

שלא היו יכולים להיות מכוונים ולהשימן זה על זה בשוה ממש -

For they could not be that precise and place the קרשים one on top of the other exactly equal -

אלא כל אחד היה בולט לחוץ עד שנסתם כל האויר כמו באריח על גבי לבינה¹¹ -

But rather each row of קרשים protruded outwardly, until the entire airspace was closed like a half brick on top of a full brick.

ופריך אורכא דעגלה כמה הוי כולי -

And the גמרא asked (on this answer of תתא בדרא), 'how long was the עגלה, etc. -

כלומר אפילו בשורה ראשונה לא היה תחתיהן רשות הרבים כדמפרש ואזיל¹² -

Meaning it could not be a רה"ר underneath the עגלה, even when only one row of קרשים was placed on the עגלה as the גמרא continued and explained its question -

ומשני אמר רב כהנא באטבעי אף על גב דלא קאמר אלא הדר ביה¹³ -

And כהנא answered, 'באטבעי', and even though the גמרא did not say, 'אלא',

⁹ This is in response to the contradiction in רב where he ruled that a רה"ר cannot be covered and also stated that under the עגלות was considered a רה"ר.

¹⁰ When רב stated תחתיהם רה"ר that was only when the bottom row of קרשים was placed on the עגלה; for there was sufficient space between them to avoid לבד.

¹¹ Bricks are placed in a staggered manner one on top of the other. The bricks of each row are staggered from the bricks in the rows below and above it.

¹² The width of the קרשים was one and a half אמות; three קרשים take up four and a-half אמות of the five אמות of the עגלה; there remains one-half אמה (3 טפחים) for the two spaces, there is only one and a-half טפח between the קרשים, in which case we say לבד, so there is no airspace.

¹³ Ordinarily when the גמרא retracts a previous assumption and has a new interpretation it states, 'אלא'. In this case even though the גמרא did not write 'אלא', we still must assume that there is a retraction. See shortly in this תוספות.

nevertheless we need to say that רב כהנא **retracted** from what was previously assumed -
דודאי כשיש קרשים על העגלה אפילו דרא תתאה לא הוו רשות הרבים תחתיה -

For certainly when there are קרשים on the עגלה even if it is the lower row only, there is no רה"ר underneath the עגלה on account of לבוד (they are too close to each other) -

אלא כי קאמר דהוי רשות הרבים באטבעי שאין על העגלה אלא אטבעי גרידא -

Rather when did רב state that under the עגלות is a רה"ר by 'אטבעי', meaning there are only אטבעי on the עגלה -

פירוש אטבעי שני עצים נקובים בשני ראשיהן נקובין כעין טבעות לכך קרי להו אטבעי¹⁴ -

The meaning of אטבעי is two pieces of wood, punctured at both ends; they are pierced similar to a ring, and therefore they are called אטבעי -

ותוחבין אותן על הקונדיסין העומדין בשני צדי העגלה לרחבה לפנייה ולאחרייה¹⁵ -

And they inset these two pieces of punctured wood on the upright poles, which were on of both sides of the wagon, to the width in the front and in the back, of the wagon

כדי שלא יפלו הקרשים -

In order that the קרשים should not fall of the wagon.

¹⁶: 'אלא' did not say גמרא explains why the תוספות

ולפי שלא נזכר אמורא לעיל אין דרך הש"ס לומר אלא -

And since no אמורא was mentioned previously (by the answer of תתא), it was merely דגמרא, סתמא, therefore it is not the custom of the גמרא to say 'אלא'.

גמרא: continues explaining the תוספות

ופריך אטבעי היכא מנחא להו אגבא דעגלה -

And the גמרא asked; where did he place the אטבעי; on top of the עגלה -

פירוש אחר שנתנו הקרשים על העגלה נותנין עליהן אטבעי טבעות ומסגרות כדפרישית¹⁷ -

The explanation of the question is; after they put all the קרשים on the עגלה, they place upon them the אטבעי meaning the ringed woods and the brackets, as I explained that they were placed -

לפניה ולאחריה כדי שיאחזו הקרשים ואז כבר עגלה מקורה היא -

In front and in back of the עגלה in order to contain the קרשים so then the עגלה is already covered with the קרשים -

¹⁴ אטבעי is similar to the word טבעת (a ring). The holes at the end of the wood looked like the holes in a ring.

¹⁵ The poles (קונדיסין) and the wood (אטבעי) were put together as a framed bracket to ensure that the קרשים do not fall off the עגלות. The אטבעי were placed to the width of the wagon (perpendicular to the direction of travel) both in front and in back.

¹⁶ See footnote # 13.

¹⁷ See footnote # 15.

ולא גרסינן עגלה גופא¹⁸ אלא עגלה מקורה היא -

And we are not גורס that the עגלה itself is covered as רש"י taught, but rather we are גורס that the wagon is covered by the קרשים; since we already placed the אטבעי that means the קרשים were already all loaded -

ומשני אמר שמואל ביתידות –

And the גמרא answers, שמואל said; ‘with pegs’ -

פירוש אטבעי דקאמר רב כהנא לא אותן עצים נקובים המשימין לרוחב העגלה כדפירישית -

The explanation of שמואל's answer is that the אטבעי which רב כהנא said, are not those pieces of punctured wood which are placed to the width of the עגלה to contain the קרשים as I explained -

אלא ביתידות פירוש שני עצים ארוכים שכמו כן נוקבין אותן בשני ראשיהן -

Rather these pegs mean two long pieces of wood which are also punctured at both ends -

ונותנין על הקונדיסין לאורך העגלה -

And we place them on the poles to the length of the עגלה -

ועל אותן עצים נותנין הקרשים כדי שיהו גבוהים למעלה מן האופנים -

And on those woods we place the קרשים in order that the קרשים should be higher than the wheels -

ועשוין כמו אטבעי של רוחב העגלה שלאחר הטעינה¹⁹ -

And these יתדות are like the אטבעי which are placed to the width of the עגלה, after the loading of the קרשים –

²⁰ responds to an anticipated difficulty: תוספות

ולפי ששמואל אינו כי אם מפרש דברי רב כהנא²¹ לא קאמר אלא -

And since שמואל is merely explaining the words of רב כהנא, therefore he does not say 'אלא' –

תוספות offers a dissenting view:

אבל רבינו חננאל מפרש דהדר ביה משינויא דרב כהנא²² -

¹⁸ This implies that the עגלה was constructed in a manner that it had a floor or bed to place things on them.

¹⁹ There were two types of עצים נקובים; one (יתדות) which were placed (earlier) to the length of the עגלה (in the direction of travel), which served as a base on which to place the קרשים so they will be above the wheels (allowing the wheels to turn freely), and the other (אטבעי) were set up (later) to the width of the עגלה after all the קרשים were loaded to serve as a bracket to prevent the קרשים from falling off the עגלה.

²⁰ Seemingly we are now changing the answer from the אטבעי of רב כהנא (which are placed after the loading of the קרשים), to the יתדות of שמואל (which are placed before the קרשים are loaded). Here a name is mentioned (רב כהנא), so why does not the גמרא say 'אלא'?

²¹ שמואל is saying that רב כהנא never meant the latter אטבעי, but rather the earlier יתדות (which are also called אטבעי).

²² See ר"ח who writes, 'ונדחה רב כהנא'.

However the ר"ח explains that the גמרא is retracting the answer of רב כהנא, and replacing it with the answer of שמואל.

תוספות disagrees:

ואין נראה מדלא קאמר אלא²³ -

And the ר"ח does not seem to be correct, since the גמרא did not say 'אלא'!

ועוד היאך היה טועה רב כהנא דהא אין רגילות להניח אטבעי²⁴ עד לאחר טעינה:

And furthermore how did רב כהנא err, for it is not usual to place the אטבעי on the wagon until after the loading of the קרשים at which time the עגלה is certainly covered!

SUMMARY

The אטבעי of רב כהנא and the יתידות of שמואל are both referring to the punctured wood which are placed as a base to the length of the עגלה on which to place the קרשים; however initially we mistakenly assumed that רב כהנא meant the woods which we placed (after the קרשים were on the עגלה) to the width of the עגלה, as a bracket, to prevent the קרשים from falling off the עגלה.

THINKING IT OVER

According to תוספות that underneath the עגלות is considered a רה"ר (according to ר"ח) when the יתידות are placed on them (before the קרשים), let us say even simpler that the under the עגלות is a רה"ר even before the יתידות are placed on them, why mention יתידות?!

---

²³ See footnote # 20.

²⁴ רב כהנא could not have meant the אטבעי which are put on later, for he certainly knew that at that point the עגלה is מקורה, therefore we must say that רב כהנא meant the יתידות of שמואל, but he referred to them as אטבעי (since they also have holes).